

Balanța de plăți în deceniul I din mileniul 3

Ca instrument financiar-contabil, **Balanța de plăți** observă, include, și compară încasările și plățile realizate de o țară, în încheierea relațiilor sale economice - comerciale și financiare - cu alte țări. Fundamentată pe principiul contabilității în partida dublă, balanța de plăți cuprinde în activul său - în conturile de credit - **încasările** (creanțele exigibile apropiate în perioada respectivă) și în pasivul său - în conturile de debit - **plățile** (datoriile exigibile în aceeași perioadă), indiferent dacă operațiunile comerciale sau financiare care le-au generat au fost executate în interiorul perioadei sau într-o perioadă anterioară. După sfera relațiilor economico-financiare pe care le reflectă, Balanța de plăți (externe) se întocmește la nivel global, caz în care cuprinde și evidențiază încasările efective și plățile scadente generate în urma relațiilor economico-financiare încheiate de țara de referință cu celelalte țări ale lumii. Din necesități obiective, balanța de plăți se mai poate întocmi la nivel bilateral sau la nivel regional.

În scopul asigurării comparabilității internaționale, posturile din balanța de plăți externe se structurează în două grupe:

- **Grupa I**, așa numită “**Balanța Curentă**” (sau Balanța Contului Curent) care include: **a) balanța comercială vizibilă (balanța exporturilor și importurilor)** și **b) Balanța invizibilă (constituită din balanța serviciilor, balanța veniturilor și balanța transferurilor unilaterale)** și

- **Grupa II**, așa numită “**Balanța mișcărilor de capital**” (sau Balanța Contului de Capital) care include **a) balanța mișcărilor de capital pe termen scurt;** **b) balanța mișcărilor de capital pe termen lung (investiții de portofoliu și investiții directe) și c) balanța rezervelor valutare internaționale.** Factual, vorbim de **tranzacții “in/out” cu lichidități și proprietăți.**

Foarte important: Fără excepție, suma algebrică a soldului generat de Balanța Contului Curent (BCC) și a soldului generat de Balanța mișcărilor de capital (BMC) este “**nulă**”.

Soldul “**zero**” al soldurilor BCC și BMC constituie cheia contabilă care confirmă consistența și veridicitatea calculului macro-financiar. Când există discrepanțe, “ieșirea la vopsea” se realizează printr-un cont (articol) de echilibrare (omisiuni, inconsecvențe generate de date ne-consolidate etc.).

Forma în care Banca Centrală și INSEE diseminează fondul de informații cu privire la finalitatea financiară și calitatea schimburilor economico-financiare externe ale României (Balanța curentă de plăți și Balanța mișcărilor de capital), în fapt, informațiile sintetice privind starea economico-financiară a țării (mișcarea “in/out”) a bunurilor și serviciilor marfare și a capitalurilor financiare reflectă în mare “main stream”-ul internațional, adică, este oarecum - și prolixă și decalată și revizibilă. Totuși!

Plățile externe efectuate de România în perioada 2001-2010 au însumat **447.448 milioane euro**. Excedentul real de cheltuieli comis în aceeași perioadă (peste resursele valutare real disponibile) - vorbim de deficitul real de cont curent - a însumat **99.905 milioane euro**, adică, în medie, aproape **10 miliarde euro/an**.

Deficitul cumulată al balanței comerciale fob/cif, în fapt, consumul în exces de importuri față de posibilități - față de exporturi - a însumat în perioada menționată **111.619 milioane euro, peste 11,1 miliarde euro/an**. Deteriorarea puternică a echilibrului economic extern al României s-a întâmplat în perioada 2005-2008, perioadă în care, deficitul comercial extern și deficitul de cont curent au însumat - fără precedent în istoria României - **70.497 milioane euro** (62,0% din totalul deficitului înregistrat în perioada analizată) și respectiv - **65.995 milioane euro**.

În anul 2008 s-a înregistrat cel mai mare deficit al balanței comerciale și cel mai mare deficit de cont curent din istoria României: - **23,5 miliarde euro** și respectiv - **21,2 miliarde euro**.

1° Deficitul Balanței comerciale (bunuri marfare fob/fob) în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
exporturi (credit)	12.712	14.675	15.614	18.935	22.255	25.850	29.549	42.479	29.084	37.251	248.404
importuri (debit)	16.027	17.427	19.569	24.258	30.061	37.609	47.371	60.929	35.955	43.115	332.321
solid	-3.315	-2.752	-3.955	-5.323	-7.806	-11.759	-17.822	-18.450	-6.871	-5.864	-83.917
var +/-	81,10%	-7,30%	26,70%	42,20%	47,30%	44,10%	47,60%	6,40%	-61,20%	-8,80%	-
Σ & medie/an	-15.345/4	-3.836,2/an			-55.837/4	-13.959,2/an			-12.735/2	-8.391,7/an	
											6.367,5/an

Exprimate în prețuri comparabile (prețurile pieței din țara de proveniență), schimburile comerciale externe de mărfuri ale României în perioada analizată relevă o creștere susținută a importurilor în perioada 2004-2008 și - ca urmare a adâncirii deficitului de exporturi - o agravare dinamică a deficitului comercial și a deficitului de cont curent.

2° Deficitul Balanței comerciale (bunuri marfare fob/cif) în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
exporturi (credit)	12.712	14.675	15.614	18.935	22.255	25.850	29.549	42.479	29.084	37.251	248.404
importuri (debit)	17.365	18.881	21.202	26.281	32.568	40.745	51.322	65.995	38.953	46.711	360.023
solid	-4.653	-4.206	-5.588	-7.346	-10.313	-14.895	-21.773	-23.516	-9.869	-9.460	-111.619
var +/-	15,40%	-9,60%	32,90%	31,50%	40,40%	44,50%	46,20%	8,10%	-58,10%	-4,20%	44,90%
? & medie/an	-21.793/4	-5.448,2/an			-70.497/4	-17.624,3/an			-19.329/2	-9.864,5/an	-111.619,9/an

Exportul fără echivalent de resurse valutare convocat natural de serviciile conexie importurilor a reprezentat în medie în primul deceniu al mileniului 2,77 miliarde /an, variind în funcție de Puterea politică venită la “putere”: aproximativ 1,6 miliarde /an sub guvernul Năstase (în patru ani, 6.448 milioane euro), aproximativ 3,7 miliarde /an sub guvernele Tăriceanu (în 4 ani, 14.660 milioane euro) și aproximativ 3,3 miliarde/an sub guvernele Boc (în doi ani, 6.584 milioane euro). Exprimat ca pondere în deficitul comercial fob/cif, acest export de capital fără echivalent în mărfuri a reprezentat 29,6% în guvernarea Năstase, 20,8% în guvernările Tăriceanu și, deja, după doi ani de guvernare, 34,1% în guvernările Boc.

3° Balanța serviciilor comerciale în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specifi care	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
credit	2.270	2.468	2.671	2.903	4.102	5.587	6.931	8.754	7.063	6.353	49.102
debit	2.398	2.463	2.609	3.116	4.451	5.583	6.454	8.095	7.357	7.098	49.624
solid	-128	5	62	-213	-349	4	+477	+659	-294	-754	-522
Σ & medie/an	-274/4	-68,5/an			791/4	197,7/an			-1.048/2	-524,0/an	-52,2/an

După o resuscitare a serviciilor comerciale realizată în perioada 2006-2008, în perioada 2009-2010 - pe fondul măsurilor de politică economică pro-ciclice luate de executiv - balanța serviciilor s-a deteriorat puternic. Schimbarea de trend survenită în anul 2009 (- 953 milioane euro față de anul 2008) s-a agravat în anul 2010, deficitul de - 1.413 milioane euro înregistrat în comparație cu același an (2008) constatând, în fapt, destructurarea în continuare a producției de venituri din serviciile comerciale externe (de transport, turistice etc.) .

4° Balanța veniturilor în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
credit	508	435	327	329	1.241	1.726	2.405	2.268	1.188	1.045	11.472
debit	823	923	1.522	2.864	3.567	4.972	6.557	5.951	3.090	3.005	33.274
solid	-315	-488	-1.195	-2.535	-2.326	-3.246	-4.152	-3.683	-1.902	-1.960	-21.802
Σ & medie/an	-4.533/4	-1.133,2/an			-13.407/4	-3.351,7/an			-3.862/4	-965,5/an	-2180,2/an

În continuare adâncire, deficitul de venituri valutare înregistrat de România în perioada 2001-2010 constată, în fapt, acțiunea a trei factori, unul instituțional (conform metodologiei FMI, profiturile din investiții directe reinvestite sunt incluse în debitul balanței veniturilor și adâncesc deficiul de cont curent pe cale “legală” !), unul real operațional (scăderea resurselor de venituri valutare din investițiile externe ale rezidenților, creșterea serviciului datoriei externe, intrarea pe rol a obligațiilor/participațiilor financiare care decurg din aderarea la UE și NATO etc.) și al treilea, implicit - generat de competitivitatea externă (aprecierea ratei reale de schimb are efect nefavorabil atât asupra balanțelor veniturilor cât și asupra deficitului de cont curent). Dacă intervenția primului aspect este semnificativ negativă în perioada 2002-2007 (prin reordonarea +/- indusă în deficitul de cont curent), cel de-al doilea și al treilea au devenit preponderente după 2008.

5° Balanța transferurilor în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
credit	1.582	1.896	2.328	3.366	4.082	5.537	7.190	8.835	6.720	5.783	47.319
debit	306	284	300	394	489	692	2.370	2.859	2.566	2.372	12.632
solid	1.276	1.612	2.028	2.972	3.593	4.845	4.820	5.976	4.154	3.411	34.687
Σ & medie/an	7.888/4	-1.972,0/an			19.234/4	-4.808,5/an			7.565/4	-3.782,5/an	3.468,7/an

În contul de credit se co-încatenează intrările (transferurile “in”), iar în contul de debit ieșirile (transferurile “out”). În cazul României, ca și al celorlalte țări cu o diasporă activă (ex. China, Armenia, Israelul, Turcia, fosta Iugoslavie etc.), principala sursă de alimentare o constituie veniturile realizate și repatriate de rezidenții români în străinătate. N.B. PenTru îmbunătățirea soldului acestei balanțe, Banca Centrală a apelat, inclusiv, la calea convențională (măsurii de revizuire a coeficientului de estimare a sumelor transferate din străinătate în favoarea rezidenților pe canale neoficiale)!

Din analiza datelor consolidate statistic se pot trage câteva concuzii de fond: transferurile “in” au avut o evoluție spectaculoasă până-n 2008 când, global, au depășit 8,8 miliarde euro, suferind o deteriorare semnificativă începând cu 2009. În 2010, pe fondul emergenței crizei financiare în vestul european (țările de rezidență pentru diaspora noastră) și al absorbției insignifiante a fondurilor europene nerambursabile, intrările de resurse valutare s-au prăbușit, situându-se sub cele realizate în anul 2008, cu peste 3 miliarde euro. Repercusiunea este dramatică. În doi ani, balanța transferurilor și-a diminuat soldul pozitiv cu peste 2,5 miliarde euro!

Notă: În opinia mea, renunțarea la titlul actual (“Balanța transferurilor”) și înlocuirea lui cu “Balanța repatrierilor unilaterale” (de capitaluri, profituri, venituri din muncă, fonduri etc.) ar aduce clarificări de fond și implicit ar crește considerabil relevanța con-textuală.

6° Finanțarea “contului curent” (contul de credit) în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
credit	17.072	19.474	20.940	25.533	31.880	38.700	48.075	53.582	44.055	50.432	347.543
var fiz +/-	+ 2.357	+ 2.402	+ 1.466	+ 4.593	+ 6.147	+ 7.020	+ 7.375	+ 7.507	-9.527	+ 6.377	-
var +/-	+ 16,0%	+ 14,1%	+ 1,6%	+ 21,9%	+ 24,1%	+ 22,2%	+ 19,1%	+ 16,3%	-17,8%	+ 14,5%	-
Σ & medie/an	83.019/4	-20.754,7/an			170.037/4	-42.509,2/an			94.487/2	-47.243,5/an	34.754,3/an

Resursele valutare mobilizate pentru finanțarea contului curent au crescut cvasi-continuu, ajungând în 2010 - și cu sprijinul finanței trans-naționale - să fie de aproape 3 ori mai mari față începutul deceniului.

7° Plățile efectuate și cuprinse în balanța contului curent (contul de debit) în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
debit	19.554	21.097	24.000	30.632	38.588	48.856	62.752	69.739	48.968	55.590	419.756
influența CIF	1.338	1.454	1.633	2.023	2.507	3.136	3.951	5.066	2.988	3.596	27.692
debit CIF	20.892	22.551	25.633	32.655	41.063	51.992	66.703	74.805	51.956	59.186	447.448
var fiz +/-	+ 3.608	+ 1.659	+ 3.082	+ 7.022	+ 8.408	+ 10.929	+ 14.711	+ 8.102	-22.849	+ 7.230	-
var +/-	+ 20,8%	+ 7,9%	+ 13,7%	+ 27,4%	+ 25,8%	+ 26,6%	+ 28,3%	+ 12,1%	-30,55%	+ 13,9%	-
Σ & medie/an	101.731/4	-25.432,7/an			234.563/4	-58.840,7/an			111.142/4	-55.571,0/an	44.744,8/an

8° Deficitul de Cont curent legal¹ în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
solid FOB/FOB	-2.482	-1.623	-3.060	-5.099	-6.888	-10.156	-16.677	-16.157	-4.913	-5.158	-72.213
var fiz +/-	+ 1.000	-859	+ 1.437	+ 2.039	+ 1.789	+ 3.268	+ 6.521	-520	-11.244	+ 245	-
var +/-	+ 67,5%	-34,6%	+ 88,5%	+ 66,6%	+ 35,1%	+ 47,4%	+ 64,2%	-3,1%	-69,6%	+ 5,0%	-
Σ & medie/an	-12.264/4	-3.066,0/an			-48.878/4	-12.469,5/an			-10.071/2	-5.035,5/an	

Conform mecanismului contabil în baza căruia, instituțional, se determină deficitul oficial de cont curent, în perioada 2001-2010, în calculul deficitului de cont curent oficial nu sunt luate în considerare costuri externe (publice și private) care însumează circa **27,7 miliarde euro** (în medie,

2,77 miliarde euro/an). Aceste costuri escamotate « legal », în fapt costuri fără echivalent (extra-costuri) reprezintă diferența CIF/FOB pentru importurile efectuate de România în perioada menționată. Soluția disponibilă, crearea unei contra-partide de servicii marfare care să compenseze la nivel “macro” fuga de capital fără echivalent pe care-l convoacă natural importurile a rămas doar o posibilitate consemnată cu titlu de inventar.

9° Deficitul de Cont curent (inclusiv costurile cif) în perioada 2001-2010

- milioane euro -

specificare	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
solid FOB/CIF	-3.820	-3.077	-4.693	-7.122	-9.395	-13.292	-20.628	-21.223	-7.901	-8.754	-99.905
var fiz +/-	+ 1.333	-743	+ 1.616	+ 2.429	+ 2.273	+ 3.897	+ 7.336	+ 595	-13.322	+ 853	-
var +/-	+ 53,6%	-19,5%	+ 52,5%	+ 51,8%	+ 31,9%	+ 41,5%	+ 55,2%	+ 2,9%	-62,8%	+ 10,8%	-
Σ & medie/an	-18.712/4	-4.678,0/an			-64.538/4	-16.134,5/an			-16.655/2	-8.327,5/an	-990,5/an

Măsurat prin deficitul real de cont curent, **excedentul de cheltuieli în valută** comis în perioada analizată însumează aproape **100 miliarde euro** (peste **80%** din PIB-ul curent al țării). Din acesta, exodul de capital (și, implicit, de putere de cumpărare creată/asumată de România) ocazionat de importurile de mărfuri (costurile CIF - “cost, insurance, freight”) reprezintă circa **28%** din totalul deficitului de cont curent înregistrat la perioadă de România. Însurat pe perioadă luată în considerare, deficitul real al balanței comerciale (pe relația fob/cif) reprezintă **91%** din PIB-ul României.

Recrudescența dezechilibrelor macro-economice profunde care au creat starea de criză economică în care a intrat România a fost susținută, la